

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Filipa Dienstbiera, soudce JUDr. Tomáše Langáška a soudkyně Mgr. Veroniky Juříčkové v právní věci žalobce: **R. B.**, zastoupeného Mgr. Lukášem Kulhánkem, advokátem, sídlem na Cihelnách 9, Jaroměř, proti žalovanému: **první náměstek policejního prezidenta**, sídlem Strojnická 935/27, Praha 7, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 5. 2016, č. j. PPR-34753-9/ČJ-2014-990131, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2019, č. j. 6 Ad 16/2016 - 56,

t a k t o :

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2019, č. j. 6 Ad 16/2016 - 56, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a řízení před městským soudem

[1] Dne 16. 10. 2014 vydal ředitel Ředitelství služby cizinecké policie ve věcech služebního poměru rozhodnutí o tom, že žádost žalobce o proplacení neodůvodněně nařizovaných přesčasových hodin za nařízenou službu přesčas v důležitém zájmu služby konanou podle § 54 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů v rozhodném znění (dále jen „zákon o služebním poměru“), v roce 2011 v rozsahu 56 hodin a v roce 2012 v rozsahu 60 hodin se zamítá, a o tom, že žádost žalobce o proplacení neodůvodněně nařizovaných přesčasových hodin za nařízenou službu přesčas konanou podle § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010 a od 1. 1. 2011 do 31. 1. 2011 se zamítá, neboť došlo k promlčení tohoto nároku.

[2] Proti rozhodnutí ředitele Ředitelství služby cizinecké policie ve věcech služebního poměru podal žalobce odvolání. Žalovaný zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí prvostupňového správního orgánu.

[3] Proti rozhodnutí žalovaného podal žalobce žalobu u Městského soudu v Praze. Žalobce namítal, že služba přesčas byla nařizována z důvodu nedostatečné personální obsazenosti oddělení, tedy v rozporu s § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru.

[4] Městský soud shledal žalobu důvodnou, rozhodnutí žalovaného zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

[5] Podle městského soudu žalovaný nesprávně vyložil pojem „důležitý zájem služby“ ve značně širokém významu jako zájem bezpečnostního sboru na včasném a kvalitním plnění úkolů bezpečnostního sboru, který vyplývá z § 2 zákona o Policii ČR. Prvek výjimečnosti žalovaný spatřoval v tom, že k nařízení služby přesčas došlo vždy operativně v případě souběhu krátkodobých a neočekávaných výpadků některých příslušníků z důvodu jejich náhlého onemocnění, čerpání služebního volna, nečekaného ošetřování člena rodiny, služebního školení, výkonu veřejných funkcí apod. Pro vyhodnocení, zda bylo kritérium mimořádnosti naplněno, je však třeba zkoumat okolnosti nařízení služby jednotlivě, a u každého případu zvlášť. Městský soud uvedl, že neurčité vymezení důvodů nařízeného výkonu služby přesčas neodpovídá obsahovým požadavkům, jaké musí obsahovat odůvodnění rozhodnutí služebních orgánů. Z dokumentů založených ve správním spisu nevyplývá, jaká konkrétní skutečnost odůvodňovala nepřítomnost toho konkrétního příslušníka, kvůli níž žalobce vykonával službu přesčas. Právě konkrétní hodnocení u každého nařízeného případu služby přesčas je však esenciálním důvodem pro posouzení, zda nařízená služba přesčas splňuje podmínky důležitého zájmu služby. Městský soud se neztotožnil s postupem žalovaného, podle něhož pokud v případě nařízení výkonu služby přesčas existují v jednotlivých dnech vícečetné důvody, z nichž některé by zákonný pojem „důležitý zájem služby“ naplnily, jiné však nikoliv, je možné je ve vztahu k žalobci využít. Podle městského soudu by pak měl služební funkcionář prostor pro libovůli při zhodnocení toho, který z důvodů nepřítomnosti ostatních příslušníků útvaru zvolí jako důvod nařízení výkonu služby přesčas. Městský soud považoval rozhodnutí žalovaného za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, neboť žalovaný v odůvodnění napadeného rozhodnutí pouze uvedl, že žalobci byl v období roku 2011 a 2012 nařízen výkon služby přesčas vždy z důvodu kumulace nepřítomností jiných příslušníků. Nepřítomnost příslušníků je sice souhrnně zdůvodněna, z odůvodnění však nevyplývá konkrétní důvod nepřítomnosti příslušníka, pro kterou byl žalobci nařízen výkon služby přesčas, včetně uvedení, zda se jednalo o mimořádnou či nepředvídatelnou okolnost.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalobce

[6] Proti rozsudku městského soudu podal žalovaný (stěžovatel) kasační stížnost.

[7] Stěžovatel namítá, že městský soud chybně aplikoval judikaturu Nejvyššího správního soudu vztahující se k výkladu § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru. Je nezbytné rozlišovat případy, kdy je služba přesčas nařízena z důvodu zástupu za určitého příslušníka, který absentuje ve výkonu služby z konkrétního důvodu, anebo z důvodu kumulace nepřítomností příslušníků ve výkonu služby z rozličných důvodů. Rozdílnost těchto důvodů městský soud pominul. Ve dnech vymezených ve stěžovatelově rozhodnutí byla žalobci nařízena služba přesčas s odůvodněním, že v útvaru, kde žalobce sloužil, nenastoupilo k výkonu služby z řady různých důvodů více příslušníků Policie České republiky, důvodem nařízení služby přesčas tedy nebyla nutnost zástupu za konkrétního příslušníka, nýbrž kumulace nepřítomností příslušníků ve výkonu služby.

[8] Stěžovatel dále namítá, že městský soud nerefletoval závěry Nejvyššího správního soudu vyjádřené v rozsudcích, jež se týkají nařízení služby přesčas příslušníkovi z důvodu kumulace nepřítomností jiných příslušníků ve výkonu služby. V odůvodnění stěžovatelova rozhodnutí je přítom jednoznačně uvedeno, kteří příslušníci a z jakých konkrétních důvodů nemohli

pokračování

v jednotlivé dny, kdy byl žalobci nařízen výkon služby přesčas, nastoupit do výkonu služby, ale také to, kdy se vedoucí příslušník o důvodech nepřítomnosti jiných příslušníků dozvěděl. Spisový materiál umožňoval přezkoumat i další parametry, které byly judikaturou vymezeny k posouzení zákonnosti nařízené služby přesčas z důvodu kumulace nepřítomností příslušníků ve výkonu služby. Pokud by žalobce vykonával službu přesčas jako zástup za konkrétního příslušníka, byl by za takové situace posuzován konkrétní důvod nepřítomnosti tohoto příslušníka ve vztahu k otázce důležitého zájmu služby ve smyslu § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru v rozhodném znění. Tato situace však v projednávaném případě nenastala, protože žalobci byla nařízena služba přesčas z důvodu kumulace absence množství příslušníků z rozličných důvodů. Z judikatury vyplývá, že není nutné uvádět, za kterého konkrétního příslušníka sloužil žalobce službu přesčas (s ohledem na plynutí času to již ani nelze zjistit).

[9] Městský soud v napadeném rozsudku neposuzoval důvody nařízení služby přesčas v jednotlivých dnech, pouze se v obecné rovině vyjádřil k některým z důvodů nařízení služby přesčas jako takovým a příkladmo uvedl den 20. března 2011. Kumulaci nepřítomností je třeba posoudit s ohledem na to, kolik příslušníků absentovalo ve službě z uznatelných důvodů a kolika dalším příslušníkům vedle žalobce byla nařízena služba přesčas.

[10] Spisový materiál vedený v předmětné věci tyto parametry umožňuje posoudit, městský soud je však pomínil. V bodě 32 napadeného rozsudku uvedl, že ze spisu nevyplývá „*důvod pracovní neschopnosti konkrétního příslušníka, v důsledku čehož nelze posoudit, zda je nařízený výkon služby přesčas v souladu s § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru*“. K uvedenému stěžovatel namítá, že služební funkcionáři nejsou oprávněni znát důvody neschopnosti ke službě podřízených příslušníků. V potvrzeních o neschopnosti ke službě se důvody neschopnosti neuvádí, dotčení příslušníci nejsou povinni tyto důvody sdělovat a s ohledem na lékařské tajemství nelze tyto důvody ani aktivně zjišťovat u lékařů. Lze proto dovodit, že je napadeným rozsudkem stěžovatel zavázán ke zjišťování toho, co nemá jak zjistit. Zásadní není to, proč u příslušníka nastane neschopnost ke službě, nýbrž samotná skutečnost, že příslušník absentoval ve výkonu služby z důvodu neschopnosti ke službě. Pro posouzení zákonnosti nařízení služby přesčas ve vztahu k neschopnosti příslušníka k výkonu služby je rozhodné posuzovat pouze otázku předvídatelnosti, respektive nepředvídatelnosti. Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že za mimořádnou absenci z důvodu neschopnosti ke službě (obdobné platí např. pro ošetřování člena rodiny) je třeba považovat tu, která nastala až po plánování směn na následující měsíc. Pokud se jedná o neschopnost k výkonu služby (obdobné platí i pro jiné relevantní důvody pro nařízení služby přesčas), o níž služební funkcionář nevěděl při plánování rozvrhu doby služby na následující měsíc, jedná se o zákonný důvod pro nařízení služby přesčas v souladu s § 54 zákona o služebním poměru.

[11] Městský soud zavázal stěžovatele k fakticky nemožnému požadavku, který spočívá ve zjištění, za kterého konkrétního příslušníka nepřítomného ve výkonu služby byla žalobci nařízena služba přesčas, a pokud by takový příslušník absentoval pro neschopnost ke službě, pak by šetření mělo spočívat též ve zjištění konkrétního důvodu neschopnosti k výkonu služby. Městský soud ani dostatečně konkrétně nestanovil, jak má stěžovatel ve věci dále pokračovat.

[12] Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že považuje rozsudek městského soudu za správný. Jediným důvodem, proč byla nařizována služba přesčas, je nedostatečné personální zajištění útvaru.

[13] Na vyjádření žalobce stěžovatel reagoval replikou, v níž konstatoval, že cílem podání kasační stížnosti je, aby městský soud v dalším řízení rozhodl v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího správního soudu, která nařizování služby přesčas v bezpečnostních sborech výrazně koriguje. Stěžovatel svůj postup při nařizování přesčasů neobhajoval nedostatečným personálním stavem.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[14] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou, a je tedy projednatelná.

[15] Poté přezkoumal napadený rozsudek městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti [§ 109 odst. 3 a 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“)], a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[16] Podle § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru *příslušníkovi lze v důležitém zájmu služby nařídít výkon služby přesčas nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce*. Dle § 54 odst. 2 zákona o služebním poměru platí, *že jestliže bude vyhlášen krizový stav podle zvláštního právního předpisu nebo ve výjimečných případech ve veřejném zájmu, lze příslušníkovi nařídít po dobu krizového stavu a nebo po nezbytnou dobu ve veřejném zájmu službu přesčas i nad rozsah stanovený v odstavci 1.*

[17] Podle § 201 odst. 1 zákona o služebním poměru *za důležitý zájem služby se považuje zájem bezpečnostního sboru na včasém a kvalitním plnění úkolů bezpečnostního sboru.*

[18] Podle § 112 odst. 2 věty první zákona o služebním poměru v rozhodném znění platí, *že příslušníkovi je stanoven služební příjem s přihlídnutím k případné službě přesčas v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce.*

[19] Podle § 125 odst. 1 zákona o služebním poměru platí: *Příslušník má nárok na náhradní volno za každou hodinu služby přesčas nad 150 hodin v kalendářním roce. Neposkytne-li bezpečnostní sbor příslušníkovi náhradní volno v době 3 kalendářních měsíců po výkonu služby přesčas nebo v jinak dohodnuté době, má nárok na poměrnou část příznaného základního tarifu, osobního příplatku a zvláštního příplatku, který připadá na každou tuto hodinu služby bez služby přesčas v kalendářním měsíci, v němž službu koná.*

[20] Podle § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru může být služba přesčas v maximálním rozsahu 150 hodin v kalendářním roce nařízena pouze v důležitém zájmu služby, mimo případy krizového stavu nebo výjimečné případy ve veřejném zájmu podle § 54 odst. 2, kdy lze nařídít službu přesčas i nad rámec tohoto limitu. Pokud je služba přesčas nařízena v souladu s § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru, nedochází k navýšení služebního příjmu, neboť při jeho stanovení se již s případnými přesčasovými hodinami v rámci zákonných mezí počítá (§ 112 odst. 2 zákona o služebním poměru). Přesáhne-li počet přesčasových hodin limit 150 hodin, má příslušník nárok buď na náhradní volno (v době tří kalendářních měsíců po výkonu služby přesčas, případně v jinak dohodnuté době), nebo na poměrnou část příslušného základního tarifu, osobního příplatku a zvláštního příplatku. Jak dovodil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 23. 5. 2013, č. j. 4 Ads 11/2013 - 41, č. 2900/2013 Sb. NSS (shodně také v novějším rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 6. 2020, č. j. 5 As 281/2019 - 38), příslušník má nárok na náhradní volno nebo na poměrnou část příznaného základního tarifu, osobního příplatku a zvláštního příplatku za každou vykonanou hodinu služby přesčas i v případě, že sice nebyl naplněn limit 150 hodin v kalendářním roce, ale služba přesčas byla nařízena v rozporu se zákonem.

[21] V rozsudku ze dne 23. 5. 2013, č. j. 4 Ads 11/2013 - 41, Nejvyšší správní soud vyslovil rovněž požadavek na odůvodnění nařízení služby přesčas – nikoli však v tom smyslu, že by služební funkcionář musel v každém jednotlivém případě vydávat správní rozhodnutí o nařízení služby přesčas [srov. § 171 písm. h) zákona o služebním poměru, podle něž se na nařízení služby přesčas nevztahuje řízení ve věcech služebního poměru]. Vedoucí příslušník však musí alespoň rámcově vymezit určitý důvod, pro který službu přesčas nařídil, a o tomto důvodu učinit stručný písemný záznam například v knize služeb. Tím je zajištěna možnost přezkoumání nařízení služby přesčas, aniž by tím byla na vedoucí příslušníky

pokračování

kladena výraznější administrativní zátěž, která by ohrožovala plnění jejich úkolů v bezpečnostním sboru.

[22] Již z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2012, č. j. 6 Ads 151/2011 - 126, vyplývá, že službu přesčas lze nařídit výjimečně, neboť zákonodárce její přípustnost podmínil existencí určitých zákonných podmínek, bez jejichž existence a identifikace výkon služby přesčas nařídit nelze. Podmínky, za nichž lze ve smyslu § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru nařídit službu přesčas, shrnul Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 15. 10. 2015, č. j. 1 As 183/2015 - 63. Těmito podmínkami jsou: 1) důležitý zájem služby a z toho vyplývající předpoklad výjimečnosti služby přesčas, 2) odůvodnění přijetí tohoto opatření a 3) maximální rozsah 150 hodin v kalendářním roce, případně vyhlášení krizového stavu nebo jiné výjimečné případy ve veřejném zájmu. Zákon o služebním poměru nepojímá službu přesčas jako další fond služební doby, z něhož je možné bez dalších podmínek čerpat do limitu 150 hodin v kalendářním roce. Služba přesčas dle § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru představuje výjimečné opatření, které umožňuje nařídit výkon služby nad rámec základní doby služby. Důležitý zájem služby nemůže spočívat v dlouhodobém až trvalém nedostatku příslušníků (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 5. 2013, č. j. 4 Ads 11/2013 - 41).

[23] Dle § 53 odst. 1 zákona o služebním poměru se doba služby rozvrhuje na jednotlivé směny předem zpravidla na období jednoho měsíce. Z povahy věci při rozvrhu základní doby služby služební funkcionář nemůže zohlednit případnou budoucí absenci příslušníků v důsledku nepředvídaných a nepředvídatelných důvodů. V rozsudcích ze dne 23. 5. 2013, č. j. 4 Ads 11/2013 - 41, a ze dne 15. 10. 2015, č. j. 1 As 183/2015 - 63, Nejvyšší správní soud potvrdil, že okamžikem, ke kterému je třeba posuzovat nepředvídatelnost důvodů z hlediska možnosti nařídit službu přesčas v souladu s § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru, je okamžik zpracování rozvrhu základní doby služby dle § 53 zákona o služebním poměru.

[24] K jednotlivým důvodům nepřítomnosti příslušníků, ke kterým došlo i v nyní posuzované věci, se Nejvyšší správní soud již dříve vyjadřoval. Za uznatelný důvod, pro který je možné jinému příslušníkovi nařídit službu přesčas, se považuje např. pracovní neschopnost jiného příslušníka; nikoli však paušálně. Pracovní neschopnost jednoho příslušníka není důvodem pro nařízení služby přesčas jinému příslušníkovi v případě, kdy služební funkcionář o důvodu absence věděl při zpracování rozvrhu základní doby služby podle § 53 zákona o služebním poměru. Jedná se sice obecně o nahodilou událost, kterou nelze dopředu předvídat, z hlediska možnosti nařídit službu přesčas v souladu s § 54 zákona o služebním poměru je však nezbytné její nepředvídatelnost hodnotit právě k okamžiku zpracování rozvrhu základní doby služby (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2018, č. j. 9 As 207/2018 - 20).

[25] V případě udělení služebního volna je nezbytné rozlišovat, z jakého důvodu bylo služební volno uděleno. Může se jednat o situace dopředu nepředvídatelné (např. ošetřování nemocného člena rodiny, nepředvídatelné přerušení provozu nebo zpoždění hromadného dopravního prostředku, účast na zásahu jednotky Sboru dobrovolných hasičů), tak o situace, které lze dopředu předvídat velmi dobře (účast ve státní sportovní reprezentaci, činnost vedoucího tábora, vlastní svatba, svatba dětí nebo rodičů apod.). Některé důvody mohou být dle okolností jak předvídatelné, tak náhlé (např. dárčovství krve, výkon povinnosti svědka, doprovod člena rodiny do zdravotnického zařízení k vyšetření). Poskytnutí služebního volna z hlediska možnosti nařídit službu přesčas proto musí být hodnoceno ve vztahu ke konkrétnímu důvodu jeho poskytnutí se zohledněním toho, kdy se o tomto důvodu služební funkcionář dozvěděl (shodně srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 6. 2020, č. j. 5 As 281/2019 - 38).

[26] Pokud jde o vyslání na jazykový kurz, kurz odborné přípravy, studijní a ozdravné pobyty či nařízení nebo čerpání dovolené, nelze tyto důvody nepřítomnosti považovat za takové, pro něž by bylo možné jinému příslušníkovi nařídit službu přesčas. Ve všech těchto případech se totiž jedná o situace, které služební funkcionář může dopředu ovlivnit, a nepředstavují

tak pro policejní sbor žádnou nečekanou událost. Pro účely nařízení služby přesčas jednomu policistovi je proto zcela nerozhodné, kdy jiný policista požádá např. o dovolenou (podrobněji srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2018, č. j. 9 As 258/2017 - 32).

[27] Otázka zákonnosti rozhodnutí stěžovatele, kterým nevyhověl žádosti žalobce o doplatek služebního příjmu za 56 hodin služby přesčas za rok 2011 a za 60 hodin služby přesčas v roce 2012, je v posuzované věci závislá na zodpovězení otázky, zda byly služby přesčas v rozsahu do 150 hodin v kalendářním roce nařízeny v souladu se zákonem. Stěžovatel odůvodnil nařízení služby přesčas žalobci kumulací absencí příslušníků. Nejednalo se tedy o nutnost zastoupit konkrétního příslušníka, jenž nemohl nastoupit daný den do služby, nýbrž šlo o situaci, kdy do služby v tentýž den nenastoupilo více příslušníků najednou, a to z různých důvodů.

[28] Judikatura Nejvyššího správního soudu k posuzování nároků na doplatek služebního příjmu za nařízenou službu přesčas nevyžaduje, aby služba přesčas byla nařízena vždy jako zástup za jmenovitě určeného příslušníka, a připouští nařízení služby přesčas z důvodu kumulace nepřítomnosti příslušníků ve výkonu služby z různých důvodů. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne ze dne 25. 1. 2018, č. j. 9 As 258/2017 - 32, uvedl, že v takovém případě řádné posouzení žaloby z hlediska oprávněnosti nařízených služeb přesčas vyžaduje nejprve provést rozbor toho, zda lze jednotlivé dílčí důvody absence příslušníků uvedené správními orgány samostatně akceptovat jako důvody pro nařízení služby přesčas jinému příslušníkovi, a následně provést rozbor toho, zda u každého dne nařízené služby přesčas ob stojí odůvodnění správních orgánů poukazující na kumulaci absencí celé řady příslušníků, chybějících ze široké palety důvodů. Při tom je potřeba vzít v potaz také to, kolika příslušníkům byla služba přesčas ten který den nařízena. Toto posouzení je nezbytné činit s ohledem na specifika každého dne nařízené služby přesčas, neboť jednotlivé důvody absence se u příslušníků mohou měnit, stejně jako se může měnit i samotný počet těch, kteří do služby nenastoupili, a těch, kterým byla služba přesčas nařízena (obdobně viz např. rozsudek ze dne 28. 4. 2021, č. j. 4 As 330/2020 - 33, či ze dne 19. 6. 2020, č. j. 5 As 281/2019 - 38).

[29] Městský soud však tímto způsobem nepostupoval. Uvedl: „*Nepřítomnost příslušníků je sice souhrnně zdůvodněna, z odůvodnění však nevyplývá konkrétní důvod nepřítomnosti příslušníka, pro niž byl žalobci nařízen výkon služby přesčas, včetně uvedení, zda se jednalo o mimořádnou či nepředvídatelnou okolnost.*“ Jak již Nejvyšší správní soud konstatoval výše, není povinností správních orgánů, aby při nařízení přesčasu příslušníku bezpečnostního sboru uvedly konkrétního příslušníka, za jehož nepřítomnost přesčas koná. Městský soud se měl proto zaměřit na přezkum toho, zda jednotlivé důvody nepřítomnosti příslušníků uvedené v odůvodnění přezkoumávaných správních rozhodnutí pro dny, ve kterých byla žalobci nařízena služba přesčas, je možné považovat za mimořádné a nepředvídatelné, tedy takové, pro které je možné nařídít jinému příslušníkovi službu přesčas ve smyslu § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru, a zároveň na skutečnost, kolika příslušníkům byla daný den služba přesčas nařízena. Stěžovatel tvrdí, že takové posouzení lze na základě správního rozhodnutí a obsahu správního spisu provést. Teprve pokud by tyto údaje z rozhodnutí, případně ze spisu nevyplývaly, bylo by možno stěžovatelovo rozhodnutí považovat za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů.

[30] Pokud by v daný den bylo do služby přesčas povoláno stejné či menší množství příslušníků než těch, kteří ve službě chyběli z mimořádného a nepředvídatelného důvodu, je nutno přesčas nařízený s odůvodněním kumulace absencí považovat za přesčas nařízený v důležitém zájmu služby v souladu s § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru. Naopak, pokud by soud na základě výše uvedeného posouzení dospěl k závěru, že v určitém dni bylo ke službě přesčas povoláno více příslušníků než těch, kteří byli nepřítomni z „přesčasově uznatelných“ důvodů, nemohlo by se jednat o přesčas nařízený v souladu s podmínkami § 54 zákona o služebním poměru (obdobně srov. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 3. 2018, č. j. 11 Ad 3/2017 - 102), pokud by nebylo možno určit, za kterého konkrétního nepřítomného příslušníka byl „náhradník“ povolán.

pokračování

[31] Ačkoliv správní orgány nejsou v případě kumulace důvodů nepřítomností povinny u každého příslušníka konkrétně uvádět, za koho daný přesčas slouží, nelze akceptovat situaci, kdy by nebylo možno v souhrnu určit, že všichni přesčas povolání příslušníci zastupují pouze příslušníky absentující z mimořádných a nepředvídatelných důvodů. Opačný závěr by mohl vést k tomu, že bezpečnostní sbor by na základě například již jedné uznatelné absence mohl nařídít s poukazem na kumulaci absencí (tedy jak uznatelných tak neuznatelných) neomezené množství přesčasů kvalifikovaných jako přesčas v důležitém zájmu služby dle § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru, což odporuje výše uvedeným pravidlům pro posuzování zákonnosti nařízení služeb přesčas.

[32] Městský soud sice odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu, podle níž pro vyhodnocení, zda bylo kritérium mimořádnosti naplněno, je třeba zkoumat okolnosti nařízení služby jednotlivě a u každého případu zvlášť, takové posouzení však neprovedl. Důvody absence nepřítomných příslušníků hodnotil pouze v obecné rovině, ani neposuzoval důvody pro nařízení služby přesčas žalobci v konkrétních dnech, pro které byla služba přesčas nařízena. V návaznosti na judikaturu Nejvyššího správního soudu poukázal městský soud na to, že je nutné rozlišovat důvody nepředvídatelné a náhlé od těch předvídatelných, zůstal však u tohoto paušálního konstatování, aniž se zabýval jednotlivými dny nařízené služby přesčas a aniž zkoumal, zda o nich služební funkcionář věděl k okamžiku zpracování rozvrhu základní doby služby. Městský soud jednotlivé dny nařízených služeb přesčas nehodnotil konkrétně a individuálně, jeho hodnocení zůstalo u obecných závěrů vyplývajících z judikatury Nejvyššího správního soudu. Do těchto obecných závěrů je však potřeba dosadit konkrétní skutkové okolnosti jednotlivě nařízených přesčasů a teprve na základě toho hodnotit, zda byla služba přesčas s ohledem na tvrzenou kumulaci důvodů nepřítomností dalších příslušníků nařízena oprávněně, a zda tak za její vykonání žalobci náleží zákonem předpokládané protiplnění, či nikoli.

IV. Závěr a náklady řízení

[33] Ve světle výše uvedeného Nejvyšší správní soud konstatuje, že shledal kasační stížnost důvodnou, napadený rozsudek městského soudu proto dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[34] V dalším řízení je městský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). Podstatu tohoto právního názoru lze shrnout následovně: Jednotlivé důvody absence příslušníků je potřeba hodnotit jednotlivě v tom smyslu, zda samy o sobě mohou odůvodňovat nařízení služby přesčas ve smyslu § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru. Toto hodnocení musí být konkrétní ve vztahu k jednotlivým dnům, ve kterých byla žalobci nařízena služba přesčas, a nemůže být ponecháno v obecné rovině. V některých případech bude hodnocení závislé na okamžiku, kdy se o důvodu nepřítomnosti jiného příslušníka služební funkcionář dozvěděl, a na základě toho může být daný důvod absence v takových případech důvodem, pro který je možné samo o sobě nařídít službu přesčas, v jiných však nikoli. Jelikož žalobce při výkonu služby přesčas nezastupoval určitého příslušníka, ale byl povolán pro nepřítomnost více příslušníků, je potřeba hodnotit, zda důvody, pro které je možné jinému příslušníkovi nařídít službu přesčas, a důvody, pro které samo o sobě službu přesčas jinému příslušníkovi nařídít nelze, ve svém souhrnu nařízení služby přesčas žalobci umožňovaly. Při tomto hodnocení je nezbytné zohlednit také celkový počet příslušníků, kterým byla ten který den služba přesčas nařízena v intencích rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2018, č. j. 9 As 258/2017 - 32. Teprve pokud je počet příslušníků, jimž byla v konkrétní den nařízena služba přesčas vyšší, než počet příslušníků nepřítomných z některého z uznatelných důvodů, nemůže být výkon služby přesčas posouzen jako přesčas nařízený v důležitém zájmu služby podle § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru jen s poukazem na kumulaci důvodů nepřítomností.

[35] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne městský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. října 2021

JUDr. Filip Dienstbier
předseda senátu